

Vallærugreinir á A stigi

Innihald:

Alisfrøði A (bert á náttúrubreyt).....	3
Altjóða búskapur A (bert á búskaparbreyt).....	3
Danskt A.....	4
Enskt A (bert á búskapar- og náttúrubreyt).....	4
Evnafnrøði A (bert á náttúrubreyt)	4
Lívfrøði A (bert á náttúrubreyt).....	5
Samfelagsfrøði A (bert á hug- og nátturubreyt)	5
Støddfrøði A – búskaparbreyt.....	6
Støddfrøði A – hugbreyt og náttúrubreyt	6
Sølubúskapur A (bert á búskaparbreyt)	7
Tónleikur A.....	7
Virkiðbúskapur A (bert á búskaparbreyt)	8

Alisfrøði A - náttúrubreyt

- Á A-stigi í alisfrøði verður miðað eftir, at at næmingurin ognar sær førleikar í at nýta alisfrøðiligan hugsanarhátt og háttaløg, tá ið ástøðiligir og verkligir spurningar og greiðslumál av alisfrøðiligum slag verða svarað.
- Næmingurin ognar sær ítøkiliga vitan um náttúruvísindaligar tulkingar av heiminum kring hann og evnar at lýsa og fremja einfaldar alisfrøðiligar royndir, m.a. at seta fram og falsifisera einfaldar hypotesur, og á tann hátt styrkja sína fatan av samspælinum, ið er millum praktiskar royndir og vísindalig ástøði.
- Arbeitt verður við innihaldi og próvførslu í tøkni-náttúruvísingaligum tekstum, sum næmingurin viðger við tí endamáli at ognar sær fakligar førleikar sjálvstøðugt at nýta alisfrøðisliga vitan og tøkni, og evnar at miðla hesa vitan til ávísan málból.
- Næmingurin fær at síggja ítøkilig dømi um viðkomandi tøkni-náttúrufaklig greiðsluevni í sambandi við vísindi, menning og framleiðslu, har alisfrøðin hevur ein týðandi leiklut í sjálvari loysnini.

Undirvísingin í Alisfrøði á A-stigi á náttúrubreytini er 325 klokkutímar (umleið 217 blokkar) yvir 3 skúlaár.

Altjóða búskapur A - búskaparbreyt

- Altjóða búskapur er samfelagsvísindalig lærugrein, ið snýr seg um samfelagsbúskaparligu gongdina í føroyskum, evropeiskum og altjóða samanhangi
- Endamálið við lærugreinini er, at næmingurin mennir vitan sína um altjóða búskap í samfelagsligum samanhangi, so hann gerst førur fyri at útgreina teir ymsu partarnar av búskapinum, bæði í Føroyum og uttanlands, eins og næmingurin fær innlit í búskaparligar spurningar og eina fatan av altjóða handli og øðrum samskipti landanna millum.
- Eisini fær næmingurin innlit í búskaparlig ástøði og háttaløg og gerst førur fyri at lýsa, greina og meta um búskaparligu gongdina í Føroyum og í øðrum londum, og at hann sjálvstøðugt dugir at taka dagar ímillum búskaparliga politikkin í ymsum samfeløgum.
- Undirvíst verður í m.a. búskaparligum ástøði og háttalagi, hugtøk í tjóðarroknskapinum, ójavnvágir í samfelagsbúskapinum, handilsástøði, vælferðarskipanum o.fl. økjum.

Undirvísingin í altjóða búskapi A á búskaparbreytini er 125 klokkutímar (umleið 83 blokkar) og byggir á undirvísingina í altjóða búskapi B.

Danskt A

- Danskt er fyrsta fremmandamál, sum undirvíst verður í, og er kravd lærugrein frá 3. til 9. flokksstig. Harumframt er danskt vallærugrein á A stigi á øllum miðnámskúlabreytum.
- Danskt mál og donsk mentan eru partur av norðurlendskari mentan, og tí gevur danskt atgongd til onnur norðurlensk mál og til eina felags mentanarfatan, sum fremur ein norðurlenskan samleika. Í lærugreinini verður tí eisini undirvíst í svenskum og norskum máli og bókmentum.
- Kjarnin í donskum A byggir á eitt breitt úrval av donskum tekstum, bæði munnligum, skrivligum og samansettum tekstum, har samspæl er millum skrift, ljóð og mynd. Lærugreinin byggir sostatt á víðkaða teksthugtakið, har omanfyri nevndu teksthugtøk eru umboðað.
- Endamálið við undirvísingini í donskum á A-stigi er m.a., at næmingurin mennir sínar lesi- og skriviførleikar umframt samskiftisevni, so at hann er førur fyri at skilja og at nýta danskt mál í talu og skrift.

Undirvísingin í donskum A er 200 klokkutímar (150 blokkar) yvir 2 skúlaár.

Enskt A - búskapar- og náttúrubreyt

- Lærugreinin enskt A snýr seg um enskt mál, enskmæltu mentan og alheims viðurskifti. Enskt er altjóða samskiftismál og týðandi liður í alheimsgerðini.
- Enskt mál og ensk mentan eru partur av føroyskari og altjóða vesturheimsmentan, og tí gevur enskt eina smidligari atgongd til onnur mál og aðrar mentanir nær og fjar, umframt at tað styrkir fatanina av, at vit eru partur av altjóðasamfelagnum.
- Í millumtjóða samskifti er enskt mál tað ráðandi málið. Tí er umráðandi at læra enskt og teir læringarhættir, ið gera okkum før fyri at samskifta á enskum. Soleiðis kunnu vit fáa innlit í okkara egna mál og í onnur mál, alheims bókmentir, vísindi og fagrar listir.
- Í lærugreinini verður tosað og skrivað á enskum, og ástøðilig vitan um kjarnaøkini í lærugreinini verður nýtt.

- Enskt á A-stigi á búskaparbreyt og náttúrubreyt byggir á enskt á B-stigi, og undirvíst verður í 125 klokkutímar (uml. 84 blokkar).

Evnafrøði A - náttúrubreyt

- Sum vísindagrein hevur evnafrøðin ein týðandi leiklut, serliga tá ið talan er um at skilja og at skapa framburð í sambandi við t.d. biotøkni, nanotøkni, nýggj material, heilivág og matvøruframleiðslu.

- Í samspæli við aðrar lærugreinar er evnafrøði sum náttúruvísindalig lærugrein við til at fremja framburð í nýttíðar heimsmyndini.
- Í undirvísingini í evnafrøði á A-stigi fær næmingurin kunnleika til náttúruvísindaligan hugsanarhátt og háttalag. Tað kvantitativa sjónarmiðið er av stórum týdningi, og næmingurin fær innlit í, at evnafrøði í samspæli við aðrar lærugreinar kann lýsa og loysa trupulleikar.
- Næmingurin ognar sær lestrarfærleika í arbeiði sínum í lærugreinini, sum leggur støði undir framhaldandi náttúruvísindaligum lestri.

Undirvísingin í evnafrøði A á náttúrubreytini er 250 klokkutímar (umleið 168 blokkar) yvir 2 skúlaár.

Lívfrøði A - náttúrubreyt

- Endamálið við undirvísingini í lívfrøði er, at næmingurin fær vitan og innlit í lívfrøðilig kjarnaoki, samstundis sum áhugi hansara fyri lívfrøðiligum spurningum í ymiskum samanhøgum verður stímbraður.
- Næmingurin skal við sínum arbeiði í lærugreinini menna ábyrgdarkenslu fyri sær sjálvum, øðrum livandi verum og burðardyggari menning. Næmingurin skal eisini læra at skilja sambandið millum lívfrøðiliga vitan og tað at brúka hana í sambandi við tøknilig og vinnulig viðurskifti.
- Kjarnaokini í lærugreinini á A-stigi eru lívevnafrøði, kyknulæra, lívverkisfæri, genetik, smáverulívfrøði, vistfrøði og náttúruvísindaligir arbeiðshættir.
- Harumframt verður undirvíst í týðninginum av lívfrøði, lívfrøði sum vísindafaki, molekylérlívfrøði, biotøkni, meginreglum fyri burðadyggari menning, og bioetiskum spurningum.

Undirvísingin í lívfrøði A er 250 klokkutímar (umleið 168 blokkar).

Samfelagsfrøði A - hug- og nátturubreyt

- Lærugreinin samfelagsfrøði snýr seg um føroysk og altjóða samfelagsviðurskifti, og tekur fram týðandi tættir, sum viðgera tann týðning, ið mentanarlig, búskaparlig og tøknilig menning hevur á samfelagsgongdina.
- Við sannroyndum og ástøðiligum verkevnum framleiðir lærugreinin vitan um virknar og fjølltýddar máttir, sum ávirka samfelagsmenningina í Føroyum, kring okkum og alheimsliga.
- Við at knýta sosial, búskaparlig og politisk hugtøk at samfelagsligu gongdini, styrkir lærugreinin grundarlagið undir dygdarbætri støðutakan og virkisfæri.

- Í samfélagsfrøði á A-stigi verður undirvíst í sosiologi, búskapi, politikki, altjóða politikki & samvinnu, eins og í háttalagi (metodu).

Samfélagsfrøði á A-stigi á hugbreyt og náttúrubreyt byggir á samfélagsfrøði á C-stigi og undirvíst verður í 125 klókkutímar (uml. 84 blokkar) um árið í 2 ár.

Støddfrøði A – búskaparbreyt

- Lærugreinin støddfrøði fær sín samleika bæði úr vísindagreinini støddfrøði og samfélagsvísindaligu og búskaparligu lærugreinunum á búskaparbreytini.
- Lærugreinin byggir á abstraktan og logiskan hugsanarhátt og fevnir um ymiskar hættir at nýta myndlar til at viðgera og loysa ástøðiligar og ítøkiligar uppgávur.
- Støddfrøði A byggir á undirvísingina í støddfrøði B, og næmingurin fær á A-stigi yvirlit og gerst førur fyri at greina og meta um støddfrøðilig greiðsluevni, bæði í gerandisligum og lestrarligum samanhangi
- Hartil mennir næmingurin sína vitan um leiklutin hjá støddfrøðini í samfelagnum, herundir kunnleika um háttaløg og týðningin av støddfrøðiligum hugsanarhátti fyri samfelagsmenningina.

Undirvísingin í støddfrøði A á búskaparbreyt á er 125 klókkutímar (umleið 84 blokkar).

Støddfrøði A – hugbreyt og náttúrubreyt

- Lærugreinin støddfrøði er við til at menna tann støddfrøðiliga førleika, sum samfelagið og tann einstaki krevja. Fyri at røkka hesum førleika mugu næmingarnir bæði arbeiða verkliga og ástøðiliga.
- Undirvísingin skiftir ímillum kanningar, spæl, hugflog og at loysa uppgávur og ítøkiliga rokning. Í tøkni og sniðgeving og í gerandisdegnum annars er støddfrøðin eitt amboð. Í støddfrøðini í skúlanum verður arbeitt við meginhugtøk, hættir og **samboVndini** teirra millum.
- Støddfrøði A byggir á undirvísingina í støddfrøði B.
- Undirvísingin eggjar somuleiðis næminginum til at menna sínar royndir í fakinum og hugburð sín til støddfrøði, samstundis sum undirvísingin skal geva honum hollan, fakligan førleika, so at góðir lunnar verða lagdir undir lívlanga læring.

Undirvísingin í støddfrøði A á hugbreyt og náttúrubreyt er 125 klókkutímar (umleið 84 blokkar).

Sølubúskapur A - búskaparbreyt

- Lærugreinin sølubúskapur er ein vinnubúskaparlig lærugrein, ið tekur støði í fyrítøkuni og støðu hennara á marknaðinum, har hon virkar og ynskir at virka. Kjarnin í lærugreinini fevnir um strategi, virkisætlanir, keypsatferð, marknaðargreining, málbólkar, kappingarráð og sølubúskaparliga leiðslu.
- Lærugreinin sølubúskapur er ein vinnubúskaparlig lærugrein, ið tekur støði í fyrítøkuni og støðu hennara á marknaðinum, har hon virkar og ynskir at virka. Kjarnin í lærugreinini fevnir um strategi, virkisætlanir, keypsatferð, marknaðargreining, málbólkar, kappingarráð og sølubúskaparliga leiðslu.
- Næmingurin gerst tilvitaður um, hvørjar avbjóðingar og avgerðir eitt virki stendur fyri, tá tað skal vinna sær kundar á einum marknaði merktur av stórari kapping.
- Lærugreinin mennir førleikarnar hjá næminginum til at lýsa, greina, greiða frá og meta um sølubúskaparlig viðurskifti. Undirvísingin í sølubúskapi tekur í stóran mun støði í veruligum fyrítøkum og avbjóðingum, sum hesar standa fyri.

Undirvísingin í sølubúskapi A á búskaparbreytini er 125 klokkutímar (umleið 83 blokkar) og byggir á undirvísingin í sølubúskapi C og sølubúskapi B.

Tónleikur A

- Á fólkaskúlastigi verður dentur lagdur á, at næmingurin mennir síni evni og førleikar at uppliva tónleik og at koma til orðanna við og um tónleik, serliga við føroyskum sangum og lögum.
- Á miðnámskúlastigi er tónleikur ein hugvísindalig lærugrein, har arbeitt verður við greining og tulkning av menniskjaligum, listarligum útrykki – á sama hátt sum t.d. list- og bókmentagreining. Tónleikur A sameinir eina ástøðiliga og eina vísindaliga tilgongd, eina listaliga og eina útinandi tilgongd til tónleik sum ein alheimsligan framsagnarhátt.
- Tónleikur A byggir á tónleik á B-stigi.
- Í lærugreinini verður dentur lagdur á at viðgera tónleikin sjálfan, og í aðru syftu á at viðgera ytru viðurskiftini hjá tónleikinum, t.e. samfelagslig, sosial og mentanarlig viðurskifti, ið hava týðning fyri, hvussu vit fata tónleikin.

Undirvísingin í tónleiki A er á 125 klokkutímar (umleið 84 blokkar) um árið í tvey ár.

Virkisbúskapur A - búskaparbreyt

- Virkisbúskapur er ein lærugrein, har viðurskifti, sum hava við tilfeingi í breiðari merking at gera, verða skipað og greinað. Búskaparlig ástøði eru nýtilig á øllum økjum, har menniskjaligar gerðir eru avgerandi fyri, hvussu tilfeingi verður ella kann verða gagnnýtt.
- Í virkisbúskapi er endamálið, at næmingurin lærir at nýta virkisbúskaparligar fyrimyndir og arbeiðshættir og at skilja hugsanarháttin og ástøðini undir teimum.
- Næmingurin lærir um virkið og samfelagsligar fortreytir fyri vinnuvirksemi, innan- og uttanhýsisviðurskifti hjá virkjum, at framleiða, greina og tulka búskaparligar upplýsingar um virkið, búskaparligar avgerðir og árin av hesum og at leggja til rættis ætlanir fyri virkið.
- Virkisbúskapur er eitt fak, ið hevur tætt tilknýti til vinnulívið, og eigur hetta at síggjast aftur í undirvísingini við dómum, virkisvitjanum, simuleringum o.tíl. Undirvísingin eigur at geva næminginum hollan førleika at nýta tíðarhóskandi kunningartøknilig amboð í arbeiðinum við virkisbúskaparligum uppgávum.

Virkisbúskapur á A-stigi á búskaparbreyt er framhald av virkisbúskapi á B-stigi, og undirvíst verður í 125 klokkutímar (uml. 84 blokkar).